

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΟΔΗΓΟΣ “ΕΝΕΡΓΟΣ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑΣ”

*"Ενεργοί Αποτροπείς και Ενεργοί Παρατηρητές:
Προλαμβάνοντας την Έμφυλη Βία στη ζωή των
νέων"*

Φορέας Υλοποίησης:

Εταίροι:

Το έργο «Ενεργοί Παρατηρητές και Ενεργοί Αποτροπείς: Προλαμβάνοντας την Έμφυλη Βία στη ζωή των Νέων» υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος **Active citizens fund**, με φορέα υλοποίησης τον Όμιλο για την Επιχειρηματικότητα και την Κοινωνική Οικονομία (ΕΚΟ) και εταίρους το Σύλλογο ΠΝΟΗ για το παιδί και την οικογένεια με έδρα την Καβάλα, το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής με έδρα την Αθήνα, και τη μη κερδοσκοπική οργάνωση **Terram Pacis** με έδρα το Όσλο, Νορβηγία.

Το πρόγραμμα **Active citizens fund**, ύψους €15 εκ., χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία και είναι μέρος του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) περιόδου 2014 – 2021, γνωστού ως **EEA Grants**. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενδυνάμωση και την ενίσχυση της βιωσιμότητας της κοινωνίας των πολιτών και στην ανάδειξη του ρόλου της στην προαγωγή των δημοκρατικών διαδικασιών, στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τη διαχείριση της επιχορήγησης του προγράμματος **Active citizens fund** για την Ελλάδα έχουν αναλάβει από κοινού το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το **SolidarityNow**. Διαβάστε περισσότερα **εδώ: www.activecitizensfund.gr**

Φορέας Υλοποίησης:

Εταίροι:

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός και ανάλυση έργου

1.2 Παρουσίαση ομάδων- στόχου

2. Μαθησιακές ανάγκες ανά ομάδα-στόχο

2.1 Αντικείμενο και στόχοι Έρευνας

2.2 Μέθοδος δειγματοληψίας

2.3 Το ερευνητικό Εργαλείο

2.4 Χρόνος διεξαγωγής της Έρευνας και τρόπος Συλλογής

Δεδομένων

2.5 Αποτελέσματα της Έρευνας

2.6 Συμπεράσματα - Μαθησιακές Ανάγκες ανά ομάδα-στόχο

3. Θεωρητικό Υπόβαθρο

3.1 Τύποι και Μορφές Έμφυλης Βίας

3.2 Οι «κύκλοι» της Έμφυλης βίας

3.3 Αξίες Κοινότητας: Κατανοώντας την έμφυλη βία από την οπτική του δράστη (ανάγκες και κενά κοινωνικής και ψυχολογικής ανάπτυξης)

3.4 Παράγοντες προστασίας και αποτροπή μετεξέλιξης ατόμων υψηλού ρίσκου σε δράστες

4. Βασικές Αρχές του «Ενεργού Αποτροπέα»

4.1. «Ενεργός Αποτροπέας»: Ορισμός και Αξίες

4.2. «Ενεργοποιώντας» τον «Ενεργό Αποτροπέα»

4.2.α Αναγνώριση παραγόντων κινδύνου βιαιοπραγίας και προειδοποιητικών σημαδιών συμπεριφοράς

4.2.β Προσέγγιση ατόμων που εμφανίζουν σημάδια βίαιης συμπεριφοράς

4.2.γ Στρατηγικές για αποτελεσματική παρέμβαση και προσφορά υποστήριξης

i) Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (PBS)

ii) Εκπαίδευση των Κοινωνικών Δεξιοτήτων (SST)

iii) Αρχές Διαπαιδαγώγησης

4.2.δ Μέθοδοι συμπεριφορικής θεραπείας

i) Γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία (CBT)

ii) Λειτουργική οικογενειακή θεραπεία (FFT)

iii) Διαλεκτική συμπεριφορική θεραπεία (DBT)

4.3. Υποστηρικτικές Δομές

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Σκοπός και ανάλυση του Έργου

Ανάγκες και στόχοι

Η δυσκολία διερεύνησης του φαινομένου της έμφυλης βίας έγκειται μεταξύ άλλων στη γενική πεποίθηση που επικρατεί περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής και στην κοινωνική αποδοχή ορισμένων στερεοτύπων συμπεριφοράς. Οι εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες πάνω στο κοινωνικό αυτό φαινόμενο είναι αρκετά περιορισμένες συγκριτικά με την έκτασή του ενώ τυχόν ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας στο περιβάλλον των νέων αναπαράγει με την σειρά του βίαιες και αντικοινωνικές συμπεριφορές.

Επίσης, πρωτοβουλίες με στόχο την κατάρτιση αλλά και την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε θέματα έμφυλης βίας μεταξύ εφήβων & νέων είναι εξαιρετικά περιορισμένες, ενώ παρεμβάσεις που να επιστρατεύουν γονείς ή κοινωνικούς λειτουργούς στην πρόληψη της έμφυλης βίας είναι μηδαμινές.

Ο παρών οδηγός στοχεύει αφενός στον εντοπισμό των αιτιών της απόκρυψης περιστατικών έμφυλης βίας και αφετέρου στην ανάδειξη της σημαντικότητας της κατάρτισης των φορέων της διαπαιδαγώγησης της κοινωνίας (καθηγητών, κοινωνικών λειτουργών κλπ.) αλλά και των πρωτοβουλιών σε επίπεδο κοινότητας για την αποτροπή του φαινομένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δράσεις

Οι Δράσεις του Έργου κατανέμονται σε δύο ευρύτερες ομάδες: **i)** τις δράσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα, καθώς και **ii)** τις δράσεις που εντάσσονται σε μια ευρεία καμπάνια ευαισθητοποίησης

Δράσεις Εκπαιδευτικού χαρακτήρα

Οι δράσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα αποσκοπούν στην παροχή των κατάλληλων εκπαιδευτικών εφοδίων στους ωφελούμενους ώστε να δρουν ως «ενεργοί αποτροπείς», δηλαδή να παρεμβαίνουν έγκαιρα για την ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη νέων που εμφανίζουν βίαιη συμπεριφορά, και ως «ενεργοί παρατηρητές», δηλαδή να μπορούν να αποτρέπουν αποτελεσματικά και με ασφάλεια περιστατικά έμφυλης βίας.

Οι δράσεις αυτής της ομάδας περιλαμβάνουν:

- α)** Διερεύνηση των γνώσεων ανά ομάδα- στόχο όσον αφορά βασικές γνώσεις για την Έμφυλη Βία,
- β)** Δημιουργία Εκπαιδευτικών Οδηγών για την προσέγγιση του “Ενεργού Παρατηρητή” και του “Ενεργού Αποτροπέα” που θα χρησιμεύσουν ως εκπαιδευτικό υλικό,
- γ)** Υλοποίηση εκπαιδευτικών εργαστηρίων για κάθε ομάδα-στόχο,

προσαρμοσμένο στις ανάγκες της κάθε μιας, οργανωμένων στους δύο κεντρικούς άξονες του Έργου, ήτοι την προσέγγιση του “Ενεργού Παρατηρητή” και του “Ενεργού Αποτροπέα”.

Καμπάνια Ευαισθητοποίησης

Η καμπάνια ευαισθητοποίησης περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

α) Συλλογή μαρτυριών/blog stories: Ανοιχτή πρόσκληση για την ανώνυμη υποβολή μαρτυριών υπό τη μορφή BlogStories από νέους ανθρώπους (15-26 ετών) από περιστατικά έμφυλης βίας, στα οποία είτε υπήρξαν μάρτυρες/υπέπεσαν στην αντίληψή τους, είτε βίωσαν οι ίδιοι. Οι ιστορίες που συλλέχθηκαν αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης και κίνητρο ενεργοποίησης των νέων για τη συμμετοχή τους στις δράσεις της καμπάνιας.

β) Διαγωνισμός & Εκθέσεις Φωτογραφίας: Τη δεύτερη δράση της καμπάνιας αποτελεί η προκήρυξη διαγωνισμού φωτογραφίας που προσκαλεί νέους από όλη την Ελλάδα να καταγράψουν τον τρόπο που βλέπουν οι ίδιοι την έμφυλη βία και τις συνέπειές τους. Οι δύο καλύτερες φωτογραφίες, που θα αναδειχθούν μέσω ανοιχτής στο κοινό διαδικτυακής ψηφοφορίας, θα λάβουν χρηματικό έπαθλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.2 Παρουσίαση ομάδων-στόχου

Το Έργο εστιάζει στη λεκτική, ψυχολογική, συναισθηματική, σωματική, σεξουαλική, διαδικτυακή βία στο περιβάλλον των νέων, κυρίως στο σχολείο και στο Πανεπιστήμιο και κυρίως στην πρόληψη της έμφυλης βίας.

Έτσι, οι ομάδες-στόχοι του έργου διαμορφώνονται ως εξής:

A) Απώτερες ομάδες-στόχου (δηλαδή οι τελικοί αποδέκτες των ωφελειών των παρεμβάσεων πρόληψης που προτείνει το Έργο)

I. Νέοι (15-26 ετών) με υψηλό κίνδυνο να υποστούν μορφές έμφυλης βίας

II. Νέοι (15-26 ετών) με υψηλό κίνδυνο να εξελιχθούν σε δράστες έμφυλης βίας

B) Καταλυτικές ομάδες-ομάδων στόχου (δηλαδή οι ομάδες στις οποίες απευθύνονται άμεσα οι δράσεις του Έργου, και των οποίων η συνεισφορά είναι απαραίτητη για να ωφεληθούν εν τέλει οι απώτερες ομάδες-στόχου)

I. Ομάδες σε «θέσεις-κλειδιά» για να δρουν ως «Ενεργοί Αποτροπείς» και «Ενεργοί Παρατηρητές» (ήτοι άτομα σε θέσεις που τους επιτρέπουν να έχουν πρόσβαση στο υπόβαθρο και το οικογενειακό ιστορικό εφήβων και νεαρών ενηλίκων, δηλαδή):

i. Εκπαιδευτικοί

ii. Επαγγελματίες του τομέα της νεολαίας (youth workers)

iii. Κοινωνικοί λειτουργοί

II. Ειδικές ομάδες του πληθυσμού με δυναμικό δράσης ως «Ενεργοί Αποτροπείς» ή «Ενεργοί Παρατηρητές», (ήτοι άτομα από τον στενό κοινωνικό κύκλο εφήβων και νεαρών ενηλίκων [δυσνητικών] δραστών ή θυμάτων):

i. Γονείς

ii. Ομάδες συνομηλίκων (15-26 ετών)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

2.1 Αντικείμενο και στόχοι Έρευνας

Η ανάλυση των μαθησιακών αναγκών στηρίζεται στους ακόλουθους άξονες:

1. «Ενεργοί Αποτροπείς»:

- καλλιέργεια γνώσεων/δεξιοτήτων αναγνώρισης προειδοποιητικών ενδείξεων επιθετικότητας,
- κατανόηση παραγόντων κινδύνου για την εκδήλωση επιθετικότητας,
- ικανότητες προσέγγισης ατόμων με βίαιη συμπεριφορά
- πρωτοβουλίες παροχής υποστήριξης σε άτομα υψηλού κινδύνου βιαιοπραγίας.

2. «Ενεργοί Παρατηρητές»:

- γνώσεις/δεξιότητες αναγνώρισης περιστατικών και μορφών Έμφυλης Βίας,
- καταπολέμηση διστακτικότητας και εμποδίων ενεργού παρέμβασης,
- γνώσεις/δεξιότητες κατάλληλων τρόπων παρέμβασης και
- πρωτοβουλίες παροχής υποστήριξης σε θύματα βίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

2.2. Μέθοδος δειγματοληψίας

Η δειγματοληψία της κάθε ομάδας- στόχου έγινε τυχαία. Ωστόσο, τα συμπεράσματα δεν μπορούν να γενικευτούν καθώς το δείγμα έχει περιορισμένη αντιπροσωπευτικότητα (αριθμητικά, γεωγραφικά κλπ.).

2.3. Το ερευνητικό Εργαλείο

Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή google forms καθώς αποτελεί μία απλή και αποτελεσματική μέθοδο μαζικής αποστολής ερωτηματολογίου, διασφάλισης ανώνυμων απαντήσεων και ασφαλούς συλλογής των δεδομένων. Τα ερωτηματολόγια δομήθηκαν με τέτοιο τρόπο προκειμένου να διευκολυνθεί η εξέταση συγκεκριμένων μαθησιακών αναγκών ανά ομάδα-στόχο. Οι επιμέρους ερωτήσεις είναι προσαρμοσμένες στην κάθε ομάδα στόχο, αλλά η δομή, η λογική και τα αντικείμενα υπό διερεύνηση είναι κοινά για όλα τα ερωτηματολόγια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

2.4 Χρόνος διεξαγωγής της Έρευνας και τρόπος Συλλογής Δεδομένων

Η έρευνα ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2022, μέσα από τη διάχυση των ερωτηματολογίων προς τις ομάδες στόχου και το google forms χρησιμοποιήθηκε για την ανάπτυξη και τη διάχυση των ερωτηματολογίων.

2.5 Αποτελέσματα της Έρευνας

Ακολούθησε η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά ομάδα-στόχο από τον αντίστοιχο εταίρο, μέσα από την αξιοποίηση μεθόδων περιγραφικής στατιστικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

2.6 Συμπεράσματα – Μαθησιακές Ανάγκες ανά ομάδα-στόχο

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα σχετικά με τις γνώσεις και τις μαθησιακές ανάγκες των νέων όσον αφορά τις ακόλουθες πτυχές που σχετίζονται με την Έμφυλη Βία:

- Προσωπικά στοιχεία
- Γνώση Μορφών Έμφυλης Βίας
- Αναγνώριση Περιστατικών Έμφυλης Βίας
- Αντιμέτωπιση Περιστατικών Έμφυλης Βίας
- Κατανόηση αιτιών και συνεπειών Έμφυλης βίας
- Γνώση Υποστηρικτικών Δομών
- Εκπαιδευτικές Ανάγκες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.1 Τύποι και Μορφές Έμφυλης Βίας

Οι όροι "τύποι" και "μορφές" βίας με βάση το φύλο χρησιμοποιούνται συχνά ως ισοδύναμοι, αλλά αναφέρονται σε διαφορετικά πράγματα. Ο όρος "τύπος" βίας με βάση το φύλο αναφέρονται στις γενικές κατηγορίες βίας που μπορεί να υποστεί κάποιο άτομο. Ο διαχωρισμός σε "τύπους" βασίζεται γενικά στα είδη της βλάβης που προκαλούνται, στα κίνητρα πίσω από τη βία ή στις σχέσεις μεταξύ του δράστη και του θύματος. Ο όρος "μορφή" βίας με βάση το φύλο, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται στις συγκεκριμένες ενέργειες ή συμπεριφορές που συνιστούν βία σε κάθε τύπο. Η κατανόηση των διαφορών μεταξύ των τύπων και των μορφών βίας με βάση το φύλο μπορεί να βοηθήσει άτομα και οργανισμούς να εντοπίσουν και να αντιμετωπίσουν τις συγκεκριμένες συμπεριφορές που συνιστούν βία και να προσαρμόσουν τις απαντήσεις τους στις ανάγκες και τις εμπειρίες των επιζώντων.

Σύμφωνα με το συμβούλιο της Ευρώπης, οι βασικοί τύποι της Έμφυλης Βίας είναι οι ακόλουθοι:

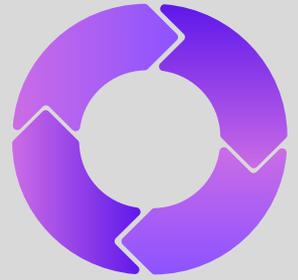
- Σωματική βία
- Σεξουαλική βία
- Ψυχολογική βία
- Λεκτική βία
- Οικονομική βία

Να σημειωθεί ότι αυτοί οι τύποι βίας μπορεί συχνά να αλληλεπικαλύπτονται και να βιώνονται μαζί και ότι επιφέρουν σοβαρές σωματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές συνέπειες για όσους τις βιώνουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.2 Οι «κύκλοι» της Έμφυλης βίας

Ο “κύκλος” της Έμφυλης Βίας

Το 1979, η Lenore Walker δημοσίευσε το βιβλίο “*Η κακοποιημένη γυναίκα*” (The Battered Woman), όπου παρουσίασε τη θεωρία της βάσει της οποίας η ενδοοικογενειακή βία δεν αποτελεί ένα τυχαίο σύνολο επεισοδίων βίας, αλλά ακολουθεί ένα προβλέψιμο μοτίβο που επαναλαμβάνεται, όπως περιγράφεται παρακάτω. Το συνεχές πέρασμα από τη μια φάση στην επόμενη στα πλαίσια μιας κακοποιητικής σχέσης είναι αυτό που η Walker όρισε ως “*κύκλο της βίας*”.

Οι φάσεις του κύκλου

1. Φάση Οικοδόμησης της Έντασης: Σε αυτή τη φάση το άγχος από τις πιέσεις της καθημερινής ζωής συσσωρεύεται και ο θύτης αισθάνεται ότι απειλείται/αδικείται, αρχίζοντας να επιδεικνύει ελεγκτική/επιθετική συμπεριφορά. Το θύμα προσπαθεί να κατευνάσει το θυμό του κακοποιητή, με το να γίνεται ιδιαίτερα υποχωρητικό, ενώ παράλληλα αναζητά τα αίτια της έντασης νιώθοντας συχνά συναισθήματα ενοχής και αυτομομφής. Αυτή η φάση μπορεί να έχει πολύ μεγάλη διάρκεια. Με τον καιρό, όμως, τα επεισόδια μικρής έντασης κλιμακώνονται σε πιο βίαια γεγονότα, σηματοδοτώντας το πέρασμα στην επόμενη φάση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.2 Οι «κύκλοι» της Έμφυλης βίας

2. Οξεία Φάση – Έκρηξη:

Σε αυτή τη φάση η συσσωρευμένη ένταση ξεσπά, ο έλεγχος χάνεται και εκδηλώνονται περιστατικά βίας (σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής, λεκτικής και οικονομικής).

Ο κακοποιητής αναγνωρίζει πως η βία που ασκεί είναι μια κοινωνικά αποδοκιμαστέα συμπεριφορά και προσπαθεί να αποκρύψει τι συμβαίνει, απαγορεύοντας πολλές φορές στο θύμα να έρθει σε επαφή με την οικογένειά του ή τον κοινωνικό του κύκλο, καθώς και να καλέσει βοήθεια. Για να διασφαλίσει τη διατήρηση της ιδιωτικότητας συχνά παρακολουθεί ή κατασκοπεύει το θύμα. Από την πλευρά του, το θύμα κατανοεί ότι δεν μπορεί να συνεννοηθεί λογικά με το θύτη και προσπαθεί να προστατευτεί ή να διαφύγει. Πρόκειται για την πιο σύντομη (με διάρκεια να κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 2-24 ώρες), αλλά και την πιο τρομακτική φάση του «κύκλου της βίας», με πολλές πιθανές σοβαρές συνέπειες, ψυχικές και σωματικές, που μπορούν να φτάσουν ακόμη και στο φόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.2 Οι «κύκλοι» της Έμφυλης βίας

3. Μήνας του μέλιτος/Φάση ηρεμίας:

Συχνά μετά από μια οξεία φάση ακολουθεί ο μήνας του μέλιτος ή η φάση ηρεμίας, κατά την οποία ο θύτης προσπαθεί να εξιλεωθεί και να επανακτήσει την εμπιστοσύνη του θύματος. Ωστόσο, συχνά επιρρίπτει τις ευθύνες για τις πράξεις του σε εξωτερικούς παράγοντες. Όσο περνάει ο καιρός ο θύτης αρχίζει και επιρρίπτει ολοένα και περισσότερο τις ευθύνες στη συμπεριφορά του ίδιου του θύματος. Με την αλλαγή της συμπεριφοράς του θύτη, το θύμα αισθάνεται αγαλλίαση και αισιοδοξία. Πείθει τον εαυτό του πως “έφταιγε η κακιά στιγμή” και ότι η κακοποίηση δε θα επαναληφθεί. Μερικές φορές ακόμη και θύματα που διέφυγαν πείθονται να επιστρέψουν στη σχέση ή να διακόψουν νομικές ενέργειες εν εξελίξει. Αυτή η χρονική περίοδος, που μπορεί να διαρκέσει αρκετές εβδομάδες ή μήνες, ή ακόμη και λίγες ώρες, είναι η πιο κρίσιμη για τον εγκλωβισμό του θύματος σε μια κακοποιητική σχέση. Το θύμα, συγχωρώντας, παγιδεύεται στον “κύκλο της βίας”- και με κάθε νέο κύκλο, ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωσή του γίνεται μικρότερος και η βία μέσα σε αυτόν αυξάνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.3 Αξίες Κοινότητας: Κατανοώντας την έμφυλη βία από την οπτική του δράστη (ανάγκες και κενά κοινωνικής και ψυχολογικής ανάπτυξης)

Κατανοώντας τις ανάγκες και τα κενά κοινωνικής και ψυχολογικής ανάπτυξης ενός δράστη, μπορούμε να εργαστούμε για να δημιουργήσουμε πιο αποτελεσματικούς τρόπους αντιμετώπισης ώστε όχι μόνο να έρθει αντιμέτωπος με τις ευθύνες του αλλά και να λάβει τη βοήθεια που χρειάζεται όσο και πρόληψης ώστε να αναγνωρίζονται εγκαίρως και να προλαμβάνονται ενδείξεις που φανερώνουν ότι κάποιος μπορεί στο μέλλον να αναπτύξει βίαια συμπεριφορά.

Πριν προχωρήσουμε, θα ήταν ωφέλιμο να δώσουμε έναν ορισμό του όρου «δράστης έμφυλης βίας». Συνήθως, το άτομο που εκδηλώνει βίαιες τάσεις κατέχει θέση εξουσίας ή έχει υπό τον έλεγχο του τρίτους, στο πλαίσιο είτε του ιδιωτικού είτε του δημόσιου βίου. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, ο δράστης και το θύμα γνωρίζονται. Επίσης, δράστης μπορεί είναι/ γίνει κάποιος που έχει θέση εξουσίας. Τέλος, η κατηγορία των δραστών ενίοτε μπορεί να συμπεριλαμβάνει εργαζόμενους σε ανθρωπιστικά ή ειρηνευτικά έργα.

Ένα στοιχείο άξιο αναφοράς είναι ότι ο δράστης μπορεί να προέρχεται από οποιοδήποτε φυλετικό, κοινωνικο-οικονομικό, πολιτισμικό και θρησκευτικό του υπόβαθρο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι δράστες εκδηλώνουν επιθετικότητα μόνο με τους σημερινούς ή τους προηγούμενους συντρόφους τους και δεν έχουν ποινικό μητρώο. Τέλος, ένας πιθανός δράστης μπορεί να εξασκεί οποιοδήποτε επάγγελμα, να κατοικεί σε οποιαδήποτε περιοχή και μπορεί να είναι οποιουδήποτε φύλου, αν και, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι δράστες είναι άντρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Παράγοντες κινδύνου, παράμετροι δηλαδή με αρνητικές επιπτώσεις σε ατομικό ή κοινωνικό επίπεδο που ενδέχεται να αυξήσουν την εμφάνιση εγκληματικών ενεργειών, θυματοποίησης ή έντονης ανησυχίας για διάπραξη εγκλήματος σε μια κοινότητα και να ενισχύσουν τις πιθανότητας εμπλοκής ατόμων σε βίαιες καταστάσεις είτε ως δράστες είτε ως θύματα, είναι οι ακόλουθοι.

Οι παράγοντες, αναφορικά με το προσωπικό υπόβαθρο, είναι οι ακόλουθοι:

- Μειωμένη αυτοπεποίθηση
- Εχθρική στάση απέναντι στο γυναικείο φύλο
- Ισχυρή επιθυμία ελέγχου και κυριαρχικές τάσεις
- Άγχος που συνάδει με οικονομική δυσπραγία
- Εντάσεις ανάμεσα στο ζευγάρι ή ζήλια
- Εμφάνιση ψυχολογικών δυσλειτουργιών.

Όσον αφορά το κοινωνικό υπόβαθρο του δράστη, φαίνεται πιο πιθανό να συνδέεται με κοινότητες που παρουσιάζουν μικρότερα ποσοστά κοινωνικής συνοχής, μειωμένη τάση παρέμβασης από παρευρισκόμενους και χαμηλότερο κοινωνικό κεφάλαιο καθώς μέσα στις τελευταίες, σύμφωνα με στοιχεία, δείχνουν να εμφανίζονται περισσότερες επιθετικές τάσεις στις συντροφικές σχέσεις.

Κλείνοντας αυτή την ενότητα, οφείλουμε να τονίσουμε ότι **κανένας από τους προαναφερθέντες παράγοντες δε δικαιολογεί οποιοδήποτε περιστατικό έμφυλης βίας**. Ως εκ τούτου, το ζητούμενο σε αυτό το σημείο δεν είναι να αναιρεθεί η ευθύνη από το δράστη περιστατικού έμφυλης βίας. Το ζητούμενο είναι αλλά να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις τόσο για να λαμβάνει και ο δράστης τη βοήθεια που χρειάζεται όσο και να λειτουργήσει μία κουλτούρα πρόληψης της έμφυλης βίας μέσα από την καλλιέργεια ικανότητας έγκαιρης αναγνώρισης και αντιμετώπισης ενδείξεων που φανερώνουν πιθανή εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.4 Παράγοντες προστασίας και αποτροπή μετεξέλιξης ατόμων υψηλού ρίσκου σε δράστες

Προστατευτικοί παράγοντες είναι χαρακτηριστικά που μπορούν να βελτιώσουν τη ζωή των ανθρώπων ή την ασφάλεια μίας κοινότητας, να ελαττώσουν τον αντίκτυπο ενός παράγοντα κινδύνου και να λειτουργήσουν εξισορροπητικά απέναντι σε έναν παράγοντα κινδύνου. Η αξιοποίηση των υπάρχοντων προστατευτικών παραγόντων ενισχύει τη δυνατότητα πιο αποτελεσματικής διαχείρισης και αντιμετώπισης των πιθανών παραγόντων κινδύνου. Υπάρχει πληθώρα πιθανών παραγόντων προστασίας για την αποφυγή εκδήλωσης βίαιων περιστατικών. Ο βαθμός αποτελεσματικότητας τους στην πρόληψη ενός περιστατικού έμφυλης βίας σχετίζεται με τις εκάστοτε συνθήκες. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθοι:

- Φροντίδα για την τήρηση ενός υψηλού επιπέδου υγείας
- Υιοθέτηση θετικού τρόπου αντιμετώπισης
- Ανάπτυξη και ενδυνάμωση υγιών προσωπικών δεξιοτήτων, όπως ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων και προβλημάτων, αυτοεκτίμηση,
- Υγιές επίπεδο διαβίωσης και προσωπικής ανάπτυξης
- Ενεργός ρόλος της κοινότητας μέσα από την παροχή ισχυρών κοινωνικών στηριγμάτων και διαθέσιμων υπηρεσιών
- Καλλιέργεια θετικών προτύπων μεγαλύτερων ατόμων σε ηλικία
- Ανάπτυξη ισχυρών θετικών δεσμών με την οικογένεια και τις ομάδες των συνομηλίκων
- Υγιής προγεννητική και πρώιμη παιδική ανάπτυξη

•

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.1 . «Ενεργός Αποτροπέας»:

Ορισμός και Αξίες

Για να προχωρήσουμε στην εγκαθίδρυση και καλλιέργεια της νοοτροπίας του «Ενεργού Αποτροπέα» στις ομάδες στόχου της παρούσας έρευνας αρχικά και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο μετέπειτα, θα χρειαστεί να επεξηγήσουμε τον όρο «Ενεργός Αποτροπέας».

Ως «Ενεργοί Αποτροπέες» μπορούν να λειτουργήσουν άτομα σε «θέσεις κλειδιά» που έχουν πρόσβαση στο ιστορικό και το περιβάλλον εφήβων & νεαρών ενηλίκων και παρατηρούν συμπεριφορές, αλλά και την εξέλιξη τους και μπορούν να επηρεάζουν τη συμπεριφορά εφήβων & νεαρών ενηλίκων, λόγω της επαγγελματικής τους ιδιότητας. Σε αυτήν την κατηγορία, επιπλέον, εντάσσονται άτομα από το στενό κοινωνικό κύκλο εφήβων & νεαρών ενηλίκων, [δυσνητικών] δραστήων ή θυμάτων, που έχουν τη δυνατότητα να παρατηρούν τη συμπεριφορά των εφήβων και νεαρών ενηλίκων και να επηρεάζουν τα κίνητρα τη στάση τους, λόγω της ιδιότητας τους. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς καθώς μπορούν να εντοπίσουν, αποτελεσματικότερα, προειδοποιητικά σημάδια στη συμπεριφορά των παιδιών τους και να αποτρέψουν τη μετεξέλιξη τους σε δράστες.

Έτσι, ο ρόλος του «Ενεργού Αποτροπέα» έγκειται στην ανάπτυξη ικανοτήτων αναγνώρισης των προειδοποιητικών ενδείξεων πιθανής μελλοντικής εκδήλωσης έμφυλης βίας στους νέους με τους οποίους εμπλέκεται λόγω ιδιότητας και έγκαιρης παρέμβασης, μέσα από την παροχή στους εν δυνάμει θύτες της απαραίτητης υποστήριξης ή της παραπομπής τους στις αρμόδιες Δομές για να λάβουν τη βοήθεια που χρειάζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.2. «Ενεργοποιώντας» τον «Ενεργό Αποτροπέα»

4.2.α Αναγνώριση παραγόντων κινδύνου βιαιοπραγίας και προειδοποιητικών σημαδιών συμπεριφοράς

Προειδοποιητικά σημάδια βίαιης συμπεριφοράς μπορεί να είναι τα ακόλουθα :

- Μη ανάληψη ευθύνης για προσωπικά προβλήματα ή συναισθήματα.
- Υπερευαίσθησία και αντίληψη αποδοχής συνεχούς προσωπικής επίθεσης.
- Ιστορικό βίαιων τάσεων.
- Γρηγορότερη από το αναμενόμενο εμπλοκή σε μία σχέση.
- Η εκδήλωση ζήλιας αποτελεί μία κοινή χαρακτηριστική ένδειξη σε δράστες.
- Διατήρηση ελεγκτικής συμπεριφοράς.
- Προσπάθεια απομόνωσης από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον.

Η εμφάνιση ενός ή συνδυασμού των παραπάνω συμπεριφορών πρέπει να «κρούσουν τον κώδωνα» ότι το άτομο που τις ακολουθεί, μπορεί να εκδηλώνει στο μέλλον επιθετικές συμπεριφορές και ως εκ τούτου, χρήζει άμεσης αντιμετώπισης και παροχής βοήθειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ»

4.2.β Προσέγγιση ατόμων που εμφανίζουν σημάδια βίαιης συμπεριφοράς

Είναι σημαντικό να κατανοηθούν οι βαθύτεροι λόγοι, που οδηγούν κάποιον στο θυμό και στη βίαιη συμπεριφορά, οι οποίοι είναι ποικίλοι και συχνά αλληλένδετοι.

.Σύμφωνα δε με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, η αποκλίνουσα συμπεριφορά μαθαίνεται μέσα από την αλληλεπίδραση του ατόμου με άλλα άτομα, τα οποία έχουν υιοθετήσει αυτού του είδους τη συμπεριφορά και, μάλιστα, εκφράζονται ευνοϊκά για μορφές παραβατικότητας. Οι άνθρωποι τείνουν να μιμηθούν επιθετικές συμπεριφορές, λόγω του εντυπωσιασμού τους από τα συναναστρεφόμενά τους πρόσωπα που εκδηλώνουν τέτοιες συμπεριφορές ή λόγω των απολαβών και αμοιβών που βλέπουν ότι έχουν αυτά τα άτομα, οι οποίες προέρχονται από τις επιθετικές τους ενέργειες.

Η προσέγγιση ενός βίαιου ατόμου θα πρέπει να καταστήσει σαφές ότι η βία δεν είναι ποτέ επιλογή γιατί η αποσιώπηση ενός τέτοιου μηνύματος μπορεί να δώσει λανθασμένη εντύπωση στο θύτη ότι η συμπεριφορά του είναι αποδεκτή.

- Επικοινωνήστε στον θύτη ότι χρειάζεται θάρρος για να μιλήσει για την βία που πράττει και χρειάζεται βοήθεια για να αλλάξει την συμπεριφορά του.
- Προσφέρετε την υποστήριξή σας εάν επιλέξει να αναζητήσει βοήθεια.
- Πείστε τον θύτη ότι η λήψη επαγγελματικής βοήθειας είναι σημαντική και έχετε έτοιμη μια λίστα πόρων που μπορεί να φανεί χρήσιμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.2.γ Στρατηγικές για αποτελεσματική παρέμβαση και προσφορά υποστήριξης

i) Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (PBS):

Το Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (PBS) είναι μια προσέγγιση που αποσκοπεί στην ενδυνάμωση της ποιότητας ζωής και στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη μείωση προβληματικών συμπεριφορών, μέσα από την καλλιέργεια υγιών στάσεων και τρόπων αντιμετώπισης (ακαδημαϊκή επίδοση, υγεία, επιτυχία).

ii) Εκπαίδευση των Κοινωνικών Δεξιοτήτων (SST):

Ο συγκεκριμένος τύπος εκπαίδευσης αποσκοπεί στην παροχή υποστήριξης σε ένα άτομο προκειμένου να κατανοήσει και να βελτιώσει τις κοινωνικές του δεξιότητες πχ τρόποι έναρξης συζήτησης, χαιρετισμός, τήρηση λειτουργικής οπτικής επαφής, τρόποι υγιούς κοινωνικής αλληλεπίδρασης, τρόπος συμπεριφοράς σε συγκεκριμένα κοινωνικά περιβάλλοντα κ.α.

iii) Αρχές Διαπαιδαγώγησης:

Αρχικά, οι στρατηγικές πρωτογενούς και δευτερογενούς πρόληψης για τα βρέφη και τα παιδιά προσχολικής ηλικίας επικεντρώνονται στην εξασφάλιση ενός υγιούς ξεκινήματος της ζωής τους με σκοπό να ευδοκιμήσουν και να εξελιχθούν σε μη βίαιους και παραγωγικούς ενήλικες. Επιπλέον, το σχολείο αποτελεί ίσως και έναν από τους ιδανικότερους χώρους για την εισαγωγή προγραμμάτων πρωτογενούς πρόληψης. Περαιτέρω, η πρώιμη και η μέση εφηβεία προσφέρουν μοναδικά παράθυρα ευκαιρίας για προσπάθειες πρωτογενούς πρόληψης που ευαισθητοποιούν τους εφήβους σχετικά με την εμφάνιση της βίας στις σχέσεις και την διδασκαλία των υγιών τρόπων διαμόρφωσης στενών σχέσεων. Επιπρόσθετα οι ανακοινώσεις δημόσιας υπηρεσίας και διαφημίσεις, αποτελούν κοινές προσεγγίσεις για την πρωτογενή πρόληψη της βίας από ενήλικες καθώς παρέχουν πληροφορίες σχετικά με προειδοποιητικά σημάδια βίας καθώς και πηγές πληροφόρησης τόσο για τους θύτες, όσο και για τα θύματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.2.δ Μέθοδοι συμπεριφορικής θεραπείας

i) Γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία (CBT):

Η γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία (CBT) είναι ένας τύπος ψυχοθεραπευτικής θεραπείας που συμβάλλει στην υποστήριξη καλλιέργειας δεξιοτήτων αναγνώρισης και αλλαγής μη υγιών μοτίβων σκέψης που έχουν αρνητική επίδραση στη συμπεριφορά και τα συναισθήματά τους.

ii) Λειτουργική οικογενειακή θεραπεία (FFT):

Η Λειτουργική Οικογενειακή Θεραπεία (FFT) έχει αποδειχθεί ότι είναι ένα από τα καλύτερα παραδείγματα των σημερινών μοντέλων οικογενειακής παρέμβασης που βασίζεται σε πολλές από τις κοινές θεραπευτικές των προκατόχων του και σε πιο γενικούς κοινούς παράγοντες καλής θεραπείας και σε εκτεταμένη κλινική εμπειρία (Sexton and Alexander 2010, 164).

iii) Διαλεκτική συμπεριφορική θεραπεία (DBT):

Τύπος Γνωσιακής Συμπεριφοριστικής Θεραπείας με σκοπό την υποστήριξη του ατόμου, μέσα από την καλλιέργεια νέων δεξιοτήτων, ώστε να κατανοεί, να αποδέχεται και να δίνει βάρος στα προσωπικά του βιώματα, συναισθήματα και αντιλήψεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ»

4.3 Υποστηρικτικές Δομές

Παρακάτω παρατίθενται οι κυριότερες Υποστηρικτικές Δομές σχετικά με ζητήματα έμφυλης βίας:

- ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
- ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ Ε.Ε.Τ.Α.Α
- ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ
- ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
- ΓΡΑΜΜΗ SOS 15900
- ΕΘΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ SOS 1056
- ΞΕΝΩΝΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
- ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ metoogreece.gr
- ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ορολογίες, Σωματική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451815588-e4f54a5a-589a>
- Physical Violence, Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/physical-violence>
- Ορολογίες, Σεξουαλική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549452012069-c3c70db5-51cd>
- Sexual Violence, Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/sexual-violence>
- Ορολογίες, Ψυχολογική/ Συναισθηματική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451811445-be960418-4ff0>
- Psychological violence, Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/psychological-violence>
- Ορολογίες, Ψυχολογική/ Συναισθηματική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451811445-be960418-4ff0>
- Ορολογίες, Λεκτική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451933366-b3290020-elc>
- Forms of violence, European Institute for Gender Equality, <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/forms-of-violence>
- Ορολογίες, Οικονομική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451927270-cceac1d1-d922>
- Cycle of Violence, Wilson J.K., Wiley Online Library, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118929803.ewac0083#:~:text=Abst+ract,incident%2C%20and%20the%20honeymoon%20phase>
- Χανδρά, Α. Μ. (2019). Συνέντευξη με δυο έργα τέχνης και οκτώ συμβούλους τηλεφωνικών γραμμών στήριξης για το φαινόμενο της Ενδοοικογενειακής βίας και της γυναικείας κακοποίησης. <https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/23512/CHANDRA-2.pdf?sequence=5&isAllowed=n>
- Κύκλος της βίας, Λιάφου Β., W.I.N. HELLAS- Διεθνής Υποστήριξη Γυναικών, <https://www.winhellas.gr/kiklos-vias/>
- Action Sheet 4, Gender-based Violence, Handbook for the Protection of Internally Displaced Persons, 1 December 2007, UNHCR, the UN Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/protection/idps/4794b3512/handbook-protection-internally-displaced-persons-part-v-protection-risks.html?query=Handbook%20for%20the%20Protection%20of%20Internally%20Displaced%20Persons>
- Signs of Abuse, Learn More, National Coalition Against Domestic Violence (NCADV) <https://ncadv.org/signs-of-abuse#:~:text=An%20abuser%20objectifies%20the%20victim,the%20causes%20of%20their%20behavior>
- Fact Sheet 3- Perpetrator characteristics, Western Australian Family and Domestic Violence Common Risk Assessment and Risk Management Framework, Government of Western Australia (WA.gov.au), <https://www.wa.gov.au/system/files/2021-10/CRARMF-Fact-Sheet-3-Perpetrator-characteristics.pdf>
- Risk and protective factors, Crime Prevention Funding Programs, Crime Prevention, Countering Crime, Public Safety Canada, Government of Canada, <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/cntrng-crm/crm-prvntn/fndng-prgrms/rsk-fctrs-en.aspx>
- What are the risk factors for becoming a perpetrator? Director of Public Health Annual Report 2021: Domestic Violence and Abuse, Public Health, Health, wellbeing and sports, Buckinghamshire Council, <https://www.buckinghamshire.gov.uk/health-wellbeing-and-sports/public-health-bucks/director-of-public-health-annual-report-2021-domestic-violence-and-abuse/what-are-the-risk-factors-for-becoming-a-perpetrator/#:~:text=Greater%20risk%20is%20associated%20with,domestic%20abuse%20is%20more%20likely>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abuse Cannot Be Blamed on Mental Illness, Identifying Abuse, Articles, DomesticShelters.org, <https://www.domesticshelters.org/articles/identifying-abuse/abuse-cannot-be-blamed-on-mental-illness>
- Borderline Personality And Abuse Cycle, Helpful Resources, Mental Health Center of America, [https://mentalhealthcenter.com/borderline-personality-and-abuse-cycle/#:~:text=Borderline%20Personality%20Disorder%20\(BPD\)%20is,those%20who%20are%20non%2Dborderline](https://mentalhealthcenter.com/borderline-personality-and-abuse-cycle/#:~:text=Borderline%20Personality%20Disorder%20(BPD)%20is,those%20who%20are%20non%2Dborderline)
- Risk and protective factors, Crime Prevention Funding Programs, Crime Prevention, Countering Crime, Public Safety Canada, Government of Canada, <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/cntrng-crm/crm-prvntn/fndng-prgrms/rsk-fctrs-en.aspx>
- Risk and protective factors, Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA), <https://www.samhsa.gov/sites/default/files/20190718-samhsa-risk-protective-factors.pdf>
- Active Preventers and Active Bystanders: Preventing Gender Based Violence in youth's life, Programmes and Projects Information, EEA and Norway Grants, <https://eeagrants.org/archive/2014-2021/projects/GR-ACTIVECITIZENS-0101>
- We Are All Bystanders, J. March & D. Keltner, Great Good Magazine- Science-Based Insights for a meaningful life, https://greatergood.berkeley.edu/article/item/we_are_all_bystanders
- How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/>
- Warning Signs of an Abusive Person, Domestic Violence Reduction Unit, Special Victims Unit (SVU), Family Services Division, Police Divisions and Units, Police Bureau, The city of Portland, <https://www.portlandoregon.gov/police/article/60653>
- Red Flags, Domestic and Sexual Abuse, Sheffield Domestic Abuse- Coordination Team, <https://sheffielddact.org.uk/domestic-abuse/redflags/#:~:text=Takes%20little%20or%20no%20responsibility,Gaslighting>
- Recognising the warning signs for potential aggressive behaviour & violence, Managing aggression & potentially violent situations, Issues-based Modules, YouthAOD Toolbox, <https://www.youthaodtoolbox.org.au/5-recognising-warning-signs-potential-aggressive-behaviour-violence>
- Θεωρητικό υπόβαθρο της επιθετικότητας: Κοινωνιολογική θεώρηση του φαινομένου και ερμηνευτικές προσεγγίσεις, Κεφάλαιο 2, Περιφερειακή Διεύθυνση Α/Βαθμιας & Βαθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας, Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, <https://kmade.pde.sch.gr/site/attachments/article/1065/kefalαιο2.pdf>
- How to Help Someone Who is Violent, Tips and Tools, Violence Prevention Initiative, <https://www.gov.nl.ca/vpi/tips-and-tools/how-to-help-someone-who-is-violent>
- Προώθηση Θετικής Συμπεριφοράς, Έργο Δημιουργώντας Ενιαία, Θετικά και Δίκαια Σχολικά Περιβάλλοντα μέσω του Συστήματος Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς" (SWPBS)- επιχορηγημένο από το ταμείο ERASMUS + (Βασική Δράση 3 – Πειραματισμοί Ευρωπαϊκής Πολιτικής), <https://www.pbiseurope.org/el/positive-behaviour-support>
- What is Social Skills Training (SST) and When is it Used?, Applied Behavior Analysis Programs Guide, <https://www.appliedbehavioranalysisprograms.com/faq/social-skills-training/>
- Growing Up with Domestic Violence, Assessment, Intervention, and Prevention Strategies for Children and Adolescents, Jaffe P.& Wolf D.A.& Campbell M., Hogfree Publishing, 2012, 9781616763367_preview.pdf (pubengine2.s3.eu-central-1.amazonaws.com)
- What Is Cognitive Behavioral Therapy (CBT)?, Cherry K., 10 August 2022, Psychology, <https://www.verywellmind.com/what-is-cognitive-behavior-therapy-2795747>
- 11 Anger Management Strategies to Help You Calm Down, Morin A., 30 November 2022, Management Techniques, Stress Management, <https://www.verywellmind.com/anger-management-strategies-4178870>
- Functional Family Therapy (2000), Thomas L. Sexton and James F. Alexander, Juvenile Justice Bulletin, Office of Justice Programs. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, U.S. Department of Justice, <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojjdp/184743.pdf>
- Principles of DBT, DBTCenter, Silicon Valley, <https://www.dbtcentersv.com/resources/principles-of-dbt/>
- Διαλεκτική Συμπεριφορική Θεραπεία, Κοινό, Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Ίνστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς», <https://www.ibrt.gr/dbt/#:~:text=%CE%A4%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CE%B7%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%A3%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE,%CF%80%CF%89%CF%82%20%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CE%B6%CE%B5%CE%B9%20%CE%BD%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%20%CE%B6%CE%B5%CE%B9>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Σύσταση-Σκοπός-Αντικείμενο, Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, Σύσταση-Σκοπός-Αντικείμενο - Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, <https://isotita.gr/systasi-skopos-antikeimeno/>
- Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των Γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας, Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Δομές για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών-ΕΕΤΑΑ, <https://www.eetaa.gr/domes-gia-tin-antimetopisi-tis-vias-kata-ton-gynaikon/schetika-me-to-ergo/>
- Εθνικό Παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, Πρώτη εθνική έκθεση της Ελλάδας, Νοέμβριος 2004, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, http://www.gender.panteion.gr/gr/didaktiko_pdf/Ekthesi_Paratiritirioy_Gia_Tin_Antimetopisi_Tis_Vias_Kata_Twn_Gynaikwn.pdf
- Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων για το χρονικό διάστημα 2021-2025, Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/12/ΕΣΔΙΦ-2021-2025.pdf>
- Διακρίσεις, Θεματικές Ενότητες, Συνήγορος του Πολίτη- Ανεξάρτητη Αρχή, <https://www.synigoros.gr/el/category/diakriseis>
- Η ΓΡΑΜΜΗΣΟΣ 15900, www.womensos.gr, <https://womensos.gr/15900-24ori-tilefoniki-grammi/>
- 1056 - Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή SOS, Εθνικοί αριθμοί έκτακτης ανάγκης, Υγειονομική περίθαλψη, Οδηγός για την Ελλάδα, Your Europe- gov.gr, <https://www.gov.gr/sdg/healthcare/national-emergency-numbers/general/1056>
- Ξενώνες Φιλοξενίας Δήμων, Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των Γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας, , Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), https://www.eetaa.gr/index.php?tag=via_xenones
- Άρθρο 23 - Λειτουργία Ξενώνων φιλοξενίας γυναικών - θυμάτων έμφυλης βίας, Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων, Υπουργείο Εσωτερικών, <http://www.opengov.gr/types/?p=5574>
- Ξενώνες Φιλοξενίας Δήμων, Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των Γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας, , Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), https://www.eetaa.gr/index.php?tag=via_xenones
- Άρθρο 23 - Λειτουργία Ξενώνων φιλοξενίας γυναικών - θυμάτων έμφυλης βίας, Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων, Υπουργείο Εσωτερικών, <http://www.opengov.gr/types/?p=5574>
- Ξενώνες Φιλοξενίας Δήμων, Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των Γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας, , Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), https://www.eetaa.gr/index.php?tag=via_xenones
- Κίνημα Me Too, Βικιπαίδεια, https://el.wikipedia.org/wiki/Κίνημα_Me_Too
- Ελληνικό Me Too, Βικιπαίδεια, https://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνικό_Me_Too
- Χρειάζεσαι βοήθεια; METOO GREECE, <https://metoogreece.gr/>
- Επιτροπή Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων, Επιτροπές, Διοίκηση, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, <https://www.uom.gr/>